

Prawo konkurencji w obliczu pandemii

Trwający stan epidemii oraz etapowe odmrażanie gospodarki są dużym wyzwaniem dla wszystkich uczestników rynku. Problemy, z którymi borykają się obecnie przedsiębiorcy, to nie tylko ryzyko utraty płynności finansowej, spowodowane brakiem możliwości realizacji zamówień, ale także żądania klientów kwestionujących zobowiązania umowne, nieprzewidziane koszty oraz niższe dochody z prowadzenia działalności.

W tej niecodziennej sytuacji należy pamiętać o pełnym obowiązywaniu norm prawa konkurencji. Międzynarodowe i krajowe organy antymonopolowe sygnalizują, że COVID-19 nie usprawiedliwia naruszeń (kartele kryzysowe nie będą tolerowane). Jednocześnie nowe szerokie uprawnienia organów antymonopolowych pozwalają im na daleko idącą ingerencję w działalność gospodarczą przedsiębiorców. Pozytywną wiadomością dla przedsiębiorców jest w obecnej sytuacji jedynie możliwość skorzystania z licznych form pomocy publicznej.

POMOC PUBLICZNA

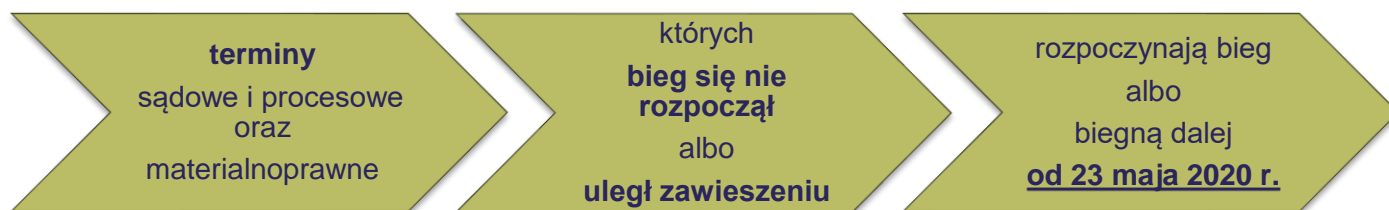
- » Biorąc pod uwagę ograniczoną wielkość budżetu Unii Europejskiej, **główna pomoc będzie pochodzić z budżetów krajowych**. Przedsiębiorstwa, które chcą skorzystać ze wsparcia będą musiały to zrobić w ramach procesów określonych przez odpowiednie organy krajowe.
- » Na jakie środki pomocy publicznej mogą liczyć na chwilę obecną polscy przedsiębiorcy?
  - > **Bank Gospodarstwa Krajowego może udzielać poręczeń i gwarancji spłaty kredytów** zaciągniętych przez przedsiębiorców, z wyłączeniem mikroprzedsiębiorców oraz małych przedsiębiorców, z przeznaczeniem na zapewnienie płynności finansowej. Poręczenia i gwarancje obejmą nie więcej niż 80% pozostającej do spłaty kwoty kredytu. Z gwarancji mogą skorzystać firmy, które na dzień 1 lutego 2020 roku nie miały zaległości w ZUS i US. Ofertę i dostępność gwarancji należy sprawdzać w bankach kredytujących;
  - > **Rada gminy może przedłużyć terminy płatności lub zwolnić z podatku od nieruchomości** (związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej). Zwolnienie uzależnione jest od podjęcia przez radę gminy uchwały wskazującej warunki zaliczenia przedsiębiorców do grupy tych, których płynność finansowa uległa pogorszeniu w związku z COVID-19;
  - > **Starosta może przyznać mikro, małemu i średniemu przedsiębiorcy dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników** oraz należnych od tych wynagrodzeń **składek na ubezpieczenia społeczne**. Kwota wsparcia zależy od spadku obrotów gospodarczych o co najmniej 30%, braku podstaw do ogłoszenia upadłości oraz braku zaległości w płatności podatków i składek ZUS;
  - > **Starosta może przyznać przedsiębiorcy, będącemu osobą fizyczną i niezatrudniającemu pracowników, dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej**. Kwota wsparcia zależy od spadku obrotów gospodarczych o co najmniej 30%, braku zaległości w płatności podatków i składek ZUS;
  - > **Starosta może jednorazowo udzielić mikroprzedsiębiorcy pożyczki do kwoty 5 tys. zł** na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Okres spłaty to maksymalnie 12 miesięcy (spłata po 3-miesięcznym okresie karencji).
- » W niedługim czasie można spodziewać się **rozszerzenia katalogu środków pomocy publicznej**. Wprowadzono już **zmiany** w ustawie o **systemie instytucji rozwoju**, zwiększając tym samym kompetencje Polskiego Funduszu Rozwoju w zwalczaniu skutków COVID-19 poprzez udzielanie przedsiębiorcom wsparcia finansowego.

CENY MAKSYMALNE

- » Minister właściwy do spraw gospodarki może wydać rozporządzenie ustalające **maksymalne ceny** lub maksymalne marże hurtowe i detaliczne stosowane w sprzedaży towarów lub usług **mających istotne znaczenie dla ochrony zdrowia lub bezpieczeństwa ludzi lub kosztów utrzymania gospodarstw domowych**. Kryteria umożliwiające interpretowanie charakteru towarów i usług w szeroki sposób oraz uznaniowość, powodują ryzyko znaczącej ingerencji państwa w politykę cenową przedsiębiorców z wielu branż.
- » Obecnie trwają prace nad Rozporządzeniem Ministra Rozwoju w sprawie maksymalnych marż hurtowych i detalicznych stosowanych w sprzedaży niektórych maseczek.
- » W przypadku stosowania **cen** lub marż wyższych niż maksymalne, na przedsiębiorcę mogą zostać nałożone kary pieniężne w wysokości **od 5 000 do 5 000 000 zł**. Kompetencje do wydania takich decyzji ma wojewódzki inspektor jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych. W zakresie niezastrzeżonym dla Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS), kontrolę sprawuje Inspekcja Handlowa.
- » Na przedsiębiorcę, który dopuścił się naruszenia wielokrotnie, w odniesieniu do wielu towarów i usług lub na dużą skalę, Prezes UOKiK może nałożyć karę pieniężną do **10% rocznego obrotu**. Na przedsiębiorcę, który nie udzielił żądanych informacji (lub udzielił informacji nieprawdziwych/ wprowadzających w błąd) lub utrudnia przeprowadzenie kontroli, może zostać nałożona kara do **5% obrotu rocznego**, jednak nie więcej niż **50 000 000 zł**.
- » Minister właściwy do spraw zdrowia może ustalić, w drodze obwieszczenia, **maksymalne urzędowe ceny zbytu** zawierające podatek od towarów i usług, urzędową marżę hurtową oraz urzędowe marże detaliczne (cena wynikowa) dla: 1) niektórych **produktów leczniczych**, 2) **wyrobów medycznych**, 3) **środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego**; 4) **produktów biobójczych**, 5) **surowców farmaceutycznych**; które mogą być wykorzystane w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 lub w sytuacji zagrożenia braku ich dostępności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wyjątkiem są produkty refundowane.
- » Przepisy dotyczące cen maksymalnych produktów leczniczych mają obowiązywać przez **180 dni** od dnia wejścia w życie tzw. „Tarczy Antykryzysowej” tj. do **4 września 2020 r.**
- » Warto przypomnieć, że niezmiennie obowiązują także przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Istnieje ryzyko, że przepisy te będą wykorzystywane do ingerencji państwa na rynku spożywczym. Dotyczy to wszystkich szczebli obrotu oraz szerokiego katalogu praktyk, w tym polityki cenowej oraz przepisów o ochronie konsumentów, które z kolei UOKiK może chcieć wykorzystywać m.in. do walki z tzw. "spekulacją cenową".

TERMINY

- » Dotychczasowe przepisy regulujące wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów administracyjnych, a także terminów procesowych i sądowych zostały uchylone. Terminy będą dalej po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej tj. tzw. Tarczy 3.0.

DALSZA PERSPEKTYWA

- » **Normy prawa konkurencji obowiązują w niezmiennym stopniu**, a organy ds. konkurencji na całym świecie wydają oświadczenia przypominające przedsiębiorstwom o ich pełnym zastosowaniu. W tej sytuacji wiele decyzji dotyczących zawierania porozumień, podwyższenia cen czy też wnioskowania o przyznanie środka pomocy, powinno być poprzedzonych **wnikliwą analizą prawną**.
- » Utrzymująca się trudna sytuacja rynkowa może wpłynąć na **częstsze wystąpienia nadużyć prawa konkurencji**. Poniesione straty będą stanowiły zachętę do "korygowania" ich przez niedozwolone porozumienia i czyny nieuczciwej konkurencji.

Warto przypomnieć, że:

- > **odmowa dostaw** stanowi naruszenie prawa konkurencji tylko, jeśli przedsiębiorca posiada pozycję dominującą (ewentualnie jeśli mamy do czynienia z bojkotem kolektywnym – uzgodnioną z innymi przedsiębiorcami odmową sprzedaży danemu kontrahentowi). Zmiany zachowań konsumentów wynikające z COVID-19 mogą wpłynąć na zmianę dotychczasowych definicji rynków i przypisanie pozycji dominującej;
- > **podwyżki cen** (ceny nadmiernie wygórowane) będą oceniane w kontekście cen maksymalnych określonych w tzw. „Tarczy Antykryzysowej”. Prezes UOKiK może ocenić taką podwyżkę również jako nadużycie pozycji dominującej (jeśli występuje) albo naruszenie zbiorowych interesów konsumentów;
- > **nie ma miejsca na „karty krzysowe”** – obecnie przedsiębiorcy z różnych sektorów angażują się we współpracę branżową w celu **zapewnienia bezpieczeństwa dostaw** podstawowych produktów i usług oraz zmniejszenia ryzyka niepowodzenia działalności gospodarczej w obliczu spadku przychodów. Można spodziewać się **większej elastyczności** w uznawaniu przez organy antymonopolowe **uzasadnień** niektórych porozumień ograniczających konkurencję takich jak:
  - porozumienia **badawczo-rozwojowe** (R&D) w kontekście potencjalnej szczepionki, jak również w innych branżach – w zakresie innowacyjnych metod produkcji, nowych zastosowań substancji/produktów;
  - porozumienia **produkcyjne**, w tym porozumienia o **podwykonawstwie** i porozumienia **specjalizacyjne**, porozumienia o **zakupach** (wspólne zakupy);
  - **wymiana wrażliwych informacji** – istnieje szansa (choć w praktyce dotychczas niestosowana) dopuszczenia np. wymiany informacji o stanach magazynowych i dystrybucji w celu zapewnienia ciągłości łańcucha dostaw poprzez indywidualne lub grupowe wyłączenie spod zakazu zawierania porozumień antykonkurencyjnych;

- » Prezes UOKiK zapowiedział, że będzie wydawał przedsiębiorcom indywidualne interpretacje (na wzór *comfort letters* wydawanych przez Komisję Europejską), wskazujące czy proponowane porozumienie, przede wszystkim mające na celu walkę z COVID-19 i jego skutkami, nie stanowi naruszenia zasad konkurencji.

Należy jednak pamiętać, że **najcięższe naruszenia przepisów prawa konkurencji** (tzw. *hard-core restrictions*) takie jak: ustalanie lub koordynowanie cen zakupu lub sprzedaży, ustalanie poziomu produkcji/sprzedaży, podział rynków i klientów, zmony przetargowe, ograniczanie produkcji lub przywozu/wywozu towarów itd. **nadal będą spotykały się z natychmiastową reakcją organów antymonopolowych.**

KONSUMENCI**»» OCHRONA KONSUMENCKA DLA PRZEDSIĘBIORCÓW ODŁOŻONA W CZASIE**

Od 1 czerwca 2020 r. miały obowiązywać **nowe przepisy rozszerzające ochronę konsumencką na osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą**. Ochrona miała zostać rozszerzona o takie przepisy konsumenckie jak przykładowo ochrona przed niedozwolonymi klauzulami umownymi, rękojmią za wady, a także odstąpienie od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa. „Tarcza Antykryzysowa” przewiduje **przesunięcie terminu wejścia w życie tych przepisów na 1 stycznia 2021 r.**, co daje przedsiębiorstwom więcej czasu na dostosowanie m.in. ich wzorów umów i praktyki do nowych wymagań.

»» POZAODSETKOWE KOSZTY KREDYTU KONSUMENCKIEGO

Nowe przepisy określają **maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego**:

- > dla kredytów o okresie spłaty nie krótszym niż 30 dni jest to **15%** całkowitej kwoty kredytu **+ 6%** za każdy rok trwania kredytu,
- > dla kredytów o okresie spłaty krótszym niż 30 dni jest to **5%** całkowitej kwoty kredytu.

»» Pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie mogą być wyższe niż 45% całkowitej kwoty kredytu.

»» Przekroczenie dopuszczalnych poziomów kosztów pozaodsetkowych może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym obarczone jest ryzykiem wszczęcia postępowania przez Prezesa UOKiK oraz nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej do 10% rocznego obrotu.